

Список використаної літератури:

1. Кримінально-процесуальне право України: Підручник / За заг. ред. Ю.П. Аленіна. — Х.: ТОВ «Одіссей», 2009. — 816 с.

ПІДГОРОДИНСЬКА А. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент

ЦЕНТРАЛЬНІ (УПОВНОВАЖЕНІ) ОРГАНИ УКРАЇНИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Україна на сьогоднішній день виступає активним учасником міжнародних відносин, в тому числі й щодо питань, пов'язаних із здійсненням міжнародного співробітництва у кримінально-процесуальній сфері. Укладено велику кількість міжнародних договорів, спрямованих на оптимізацію та покращення такого співробітництва. Кримінальний процесуальний кодекс України у низці статей закріпив процесуальний порядок здійснення взаємодії між державами у різних процесуальних формах, використовуючи диференційований підхід.

Особливу роль у реалізації прийнятих зобов'язань відповідно до положень міжнародних договорів, національних процесуальних норм мають Центральні органи України, уповноважені від імені держави розглянути запит компетентного органу іншої держави або міжнародної судової установи і вжити заходів з метою його виконання чи направити до іншої держави запит компетентного органу про надання міжнародної правової допомоги (п. 6 ч. 1 ст. 541 КПК України). Статтею 545 КПК України деталізовано і визначено такі органи, серед яких: Генеральна прокуратура України при необхідності здійснення співробітництва у стадії досудового розслідування, крім досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України (далі — НАБУ), а також Міністерство юстиції України — під час судового провадження. Що стосується повноважень Генеральної прокуратури України і Міністерства юстиції України — тут законодавець досить чітко визначив їх, положення окремих чинних двосторонніх договорів передбачають процедуру зносин саме через їх посередництво. Деякі питання з'являються у зв'язку із включенням до системи центральних органів НАБУ.

Даний орган було створено у зв'язку з необхідністю посилення правових заходів протидії корупції всередині держави. Відповідно до ст. 36 Конвенції ООН проти корупції кожна Держава-учасниця забезпечує,

відповідно до основоположних принципів своєї правової системи, наявність органу чи органів або осіб, які спеціалізуються на боротьбі з корупцією за допомогою правоохоронних органів. Такому органу чи органам забезпечується необхідна самостійність, відповідно до основоположних принципів правової системи Держави-учасниці, щоб вони могли виконувати свої функції ефективно і без будь-якого неналежного впливу. Такі особи або працівники такого органу або органів повинні мати відповідну кваліфікацію та ресурси для виконання покладених на них завдань [1].

Реалізація покладених на цей орган завдань, надання відповідних повноважень відбувається відповідно до Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2004 р., який визначає правові основи організації та діяльності цього органу [2]. Відповідно до ст. 1 цього закону НАБУ є державним правоохоронним органом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання виявлення нових. Його основне завдання – протидія кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та які становлять загрозу національній безпеці. Згідно п. 2 ч. 1 ст. 16 Закону НАБУ здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності, а також проводить досудове розслідування інших кримінальних правопорушень у випадках визначених законом; п. 9 ч. 1 ст. 16 визначає, що цей орган також здійснює міжнародне співробітництво у межах своєї компетенції відповідно до законодавства України та міжнародних договорів України. Пунктом 17 ч. 1 ст. 17 Закону регламентовано право здійснювати правове співробітництво із компетентними органами іноземних держав, міжнародними організаціями з питань проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування на підставі законів та міжнародних договорів України, а також одержувати у виді довідки від органів прокуратури України та Міністерства юстиції у 3-денний строк матеріали, отримані (надані) у рамках надання міжнародної правової допомоги, які стосуються фінансових і корупційних правопорушень (п. 17-1 ч. 1 ст. 17 Закону, ч. 3 ст. 545 КПК України). Передбачено, що НАБУ може від імені України надавати міжнародні доручення щодо проведення оперативно-розшукових та слідчих дій, укладати угоди про співробітництво з питань їх повноважень з іноземними та міжнародними правоохоронними органами та організаціями, звертатися від імені України до іноземних державних органів, а також створювати та брати участь у міжнародних слідчих групах відповідно до законів України, залучати до роботи іноземних експертів у боротьбі із корупцією; виступати як представник інтересів держави під час розгляду у закордонних юрисдикційних органах справ про розшук, арешт, конфіскацію та повернення в Україні

відповідного майна. Процесуальні правила визначення підслідності НАБУ визначено ч. 5 ст. 216 КПК України і має низку особливостей, які, зокрема, стосуються можливості в окремих випадках розслідувати кримінальні правопорушення, які віднесено до підслідності інших органів, якщо це пов'язано із попередженням, виявленням, припиненням та розкриттям зазначених вище правопорушень. Таке процесуальне рішення приймається Директором НАБУ та за погодженням із прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, водночас за загальним правилом (ст. ст. 36, 216, 218 КПК України) питання підслідності кримінальних правопорушень прокурор вирішує самостійно. Персональна підслідність злочинів, передбачених ст. ст. 354, 364-370 КК України, які були вчинені службовою особою НАБУ (крім Директора НАБУ, його першого заступника та заступника), НАБУ надається детективам внутрішнього контролю [3]. Вищезазначені особливості можуть створювати деякі проблеми у практичній правозастосовній діяльності і відповідно, при здійсненні міжнародного співробітництва.

Також слід звернути увагу на наявність прогалів у законодавчому регулюванні повноважень НАБУ при здійсненні співробітництва у різних процесуальних формах [4, с. 93], адже в якості центрального органу НАБУ визначено ст. 545 КПК України, в якій йдеться про звернення із запитом про міжнародну правову допомогу, яка виступає самостійною процесуальною формою реалізації міжнародного співробітництва, а визначеність в інших провадженнях: екстрадиції, перейнятті кримінальних проваджень цей орган не знайшов. Незрозуміло: це прогалина чи умисний задум законодавця?

Таким чином, діяльність спеціалізованого органу по боротьбі із корупцією в якості центрального органу держава, який діє від імені останньої, на сьогодні потребує аналізу, осмислення, узгодження із нормативно-правовими актами як міжнародно-правового характеру (зокрема, двосторонніми міжнародними договорами України), так національними, а повноваження при здійсненні кримінального провадження – точного визначення у КПК України.

Список використаної літератури:

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу – http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_c16
2. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>
3. Сисоєнко Г.І. Підрозділи Національного антикорупційного бюро України як органи досудового розслідування / Г.І. Сисоєнко, А.В. Самодін // Часопис Академії адвокатури України. – 2015. – Том 8. – № 2 (27). – С. 120-126.
4. Зуєв В.В. Місце НАБУ серед центральних (уповноважених) органів України в рамках міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні /

В.В. Зуєв // Актуальні проблеми удосконалення кримінального процесуального законодавства : Мат-ли Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої до 70-річчя д.ю.н., професора Ю.П. Алєніна (м. Одеса, 21 квітня 2017 р. / За ред. Г.О. Ульянової, І.В. Гловюк. — Одеса : Юридична література, 2017. — С. 91-95.

ПОЖАР В. Г.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент

ЩОДО ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ПРЕДСТАВНИЦТВА ПРОКУРОРОМ ІНТЕРЕСІВ ОСІБ АБО ДЕРЖАВИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Оновлена Конституція України (ст. 131-1) покладає на прокуратуру України як на державний орган функцію представництва інтересів держави в суді у випадках, визначених законом. Винесення функції представництва прокуратурою інтересів держави на конституційний рівень додає зазначеній функції прокуратури абсолютно якісне наповнення, формує її як важливий напрямок діяльності прокуратури, закладає основи даного інституту у праві України.

Більшість публікацій з питань функції представництва прокуратури присвячені окремим аспектам представництва прокурора в рамках цивільного, господарського та адміністративного процесів, або стосуються її загального конституційного характеру. Що ж стосується реалізації даної функції в рамках кримінально-процесуальної діяльності, то, на жаль, ці питання залишаються мало дослідженими.

Одразу зауважимо на існуючий недолік (прогалину) Конституції у цьому питанні. Конституція закріпила представництво лише інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом. Разом з тим, діючий Закон України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 року (далі — Закон) передбачає більш широке коло суб'єктів представництва прокурором. Так, згідно ст. 2 цього Закону на прокуратуру покладається зокрема функція представництва інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених цим законом. Аналіз норм КПК України, зокрема ст. 36, 128 також підтверджує можливість представництва прокурором інтересів громадян у кримінальному провадженні. Тому по суті приходимо до висновку, що ці положення Закону та КПК України протирічать Конституції України, оскільки покладають на прокуратуру України неконституційну функцію — представництво інтересів громадян у випадках передбачених законом. Така ситуація є неприпустимою у правовій державі до якої прагне наша